

Velilere Bilgi – Üstün Yeteneklilere Destek

Sevgili Veliler

Üstün yetenekli olduğu açıkça göze çarpan çocuk ve gençler bu üstün yeteneklerini geliştirebilmelidir. Anne-baba ve öğretmen için bu açıkça bir meydan okumadır. Aşağıda üstün yetenek konusu ile ilgili, aile içinde ve okulda üstün yetenekli çocuk ve gençleri belirleme ve onları destekleme hakkında bilgiler bulacaksınız.

Özel Yetenek/Üstün Yetenek

Anna daha ikinci sınıfta oyun oynar gibi 1000'e kadar olan sayılarla hesaplama yapabiliyor. Rafael henüz on yaşında düzüneler dolusu şiirleri ezbere okuyabiliyor ve uzun uzun öyküler yazabiliyor. Anna ve Rafael, özel yetenekleri ve olağanüstü başarıları ile dil, matematik, teknik, müzik, sanat, sosyal ilişkiler veya spor alanlarında dikkat çeken sadece iki çocuk.

Kendi yaş grubundakilerden bir veya birçok alanda belirgin şekilde ileri olan çocuklarda özel yetenek olduğu var sayılır. Eğer bu farklılık çok aşırı ise, o zaman belirgin yetenek veya üstün yetenek söz konusudur. Yetenek ve zeka kavramlarının değişik tanımına göre bu durumlar yalnızca öğrencilerin %1'i ile %3'ü için geçerlidir. Özel yeteneklilikle üstün yeteneklilik arasında kesin bir sınır bulunmaz.

Üstün yetenekli çocuk ve gençlerin çoğunun gelişimi ve performanslarını göstermeleri uyumlu olur. Sınıf öğretmeni onların özel gereksinimlerine cevap verdiği ve kendileri de yol ve çözümler bulabildikleri için, normal sınıflarda yaptıkları öğrenim onları tatmin edebilir. Aradıklarını bulamamaları veya sosyal ya da duygusal alanlarda sorunların olması üstün yetenekli öğrencilerde özel pedagojik ihtiyaçlar yaratabilir. Bu durumlarda anne-baba ile okulun «Yeteneği destekleme» programları çerçevesinde ek destek vermeleri gerekir.

Üstün yetenekli çocuk ve gençleri keşfetme

Özel yetenekli çocuk ve gençler, önce aile içinde ve daha sonra da okulda bu özellikleri ile göze çarparlar. Üstün yetenek her zaman kolayca keşfedilmez, çünkü bu kendiliğinden sürekli üstün başarının garantisi değildir. Diğer taraftan üstün başarının temelinde de her zaman üstün yetenek yatmaz. İlk konuştuğu dili Almanca olmayan öğrencilerde, gelişimleri olumsuz etkilenen ve potansiyellerini gösteremeyen yetenekli kızlarla erkeklerde üstün yetenekliliği keşfetmek ise olduğundan çok daha zordur.

Gözlem defteri tutmak ve üstün yeteneklilerin özelliklerini içeren listeler, üstün yetenekliliği görmeye hem anne babaya ve hem de öğretmenlere yardımcı olabilir («Begabungs- und Begabtenförderung» adlı kitapçığın 16. sayfasına bakınız). Bunlar yalnızca ipucu vermeye yararlar, asla öğretmenle görüşmenin ve uzman tarafından yapılacak bir incelemenin yerine geçemezler. Özellikle belirli özel destek tedbirlerinin alınması söz konusu olduğunda, genelde Okul Psikoloji Servisinin geniş çaplı araştırmaları yerinde olabilir.

Okul ne yapabilir?

Üstün yetenekli öğrencilerin okulda desteklenmesi, yüksek düzeyde teşviki mümkün kılmalı, belli başlı alanlarda bilgi ve beceriyi geliştirmeli ve kişiliğin tamamının uyumlu şekilde gelişmesini desteklemelidir. Normal sınıflarda bireysel ders verme yöntemleri sayesinde, gerekirse ek bir öğretmenin de desteği ile çoğu durumlarda bu sağlanabilir. Örneğin ders müfredatı sıkıştırılmış olarak kısa bir zaman zarfında öğretilir (Compacting). Böylece eğitim hedef ve içeriğini, örneğin bireysel projelerle artırmaya ve derinleştirmeye (Enrichment) zaman kazanılır. Çocuğun anaokuluna ya da okula erkenden başlaması, bir sınıfın atlanması ya da bazı derslerin daha üst sınıflarda görülmesi gibi ek tedbirler de özenle planlanması ve eşlik edilmesi gereken etmenlerdir.

Rehber öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin desteklenmesindeki rollerinin ne olacağına okullar kendi başına karar verirler. Diğer taraftan öğrenci normal sınıflarda eğitim görürken ona başka desteklerin (örneğin kurslar, okul dışı uzmanların katılımı gibi) verilmesi de tamamen okul idarelerinin yetkisindedir. Bu konularda daha geniş bilgi için okul müdürlüğüne başvurunuz.

Normal sınıflarda eğitim görürken bir üstün yetenek konusunda derslerde sorunlar ortaya çıktığında, ilgili öğretmenler ile anne-babalar birlikte soruna çözüm ararlar. Okulda durum değerlendirme görüşmeleri yapılırken gerektiğinde bireysel eğitim ve destek tedbirlerinin yanısıra sözkonusu tedbirlerinin uygulanması ve kontrolü da karara bağlanır.

Veliler ne yapabilir?

Okul konuları ile çocuğunuzun boş zamanlarını değerlendirmesine destek vererek ve ona eşlik ederek, özellikle çocuğunuzun var olan potansiyelinin ortaya çıkmasına ve bunun değerlendirilmesine büyük katkınız olabilir. Olağanüstü yetenekli bir çocuğun anne-babası olarak siz zaten büyük olasılıkla özel sorunlarla karşı karşıyasınız. Kendi kendinize örneğin şu soruları soruyor olabilirsiniz: Acaba özel bir eğitim mi gerekiyor? Çocuğumuza en iyi yoldan nasıl destek verebiliriz? Aile içinde bu özel durumu nasıl çözeriz? Bu ve benzeri sorulara cevap ararken uzman bir kişinin desteğine gereksinim duyabilirsiniz (Danışma / Kitaplar bölümüne bakınız).

Çocuğunuzun ilgileri ve eğilimleri ön planda olacaktır. Ama bu sırada çocuğunuzdan ve kendinizden yapabileceğinizden daha fazlasını beklemeyin. Çocuğunuza, kendi güçlü ve zayıf yönlerini bulmada yardımcı olun. Onun olağanüstü yeteneği ile barışık olmasına destek verin.

Okulu ilgilendiren konularda veya sorunlarla karşılaştığında zaman geçirmeden sınıf öğretmeni ile ilişkiye geçiniz. Bu konuda okul müdürlüğü ancak ikinci planda kalır.

Durumu değerlendirmede ve planlı destek konusunda özel uzmanlardan alınacak raporlar da göz önünde bulundurulacaktır. Okulu doğrudan ilgilendiren, ek masrafları gerektiren karar ve destek tedbirleri için ise Okul Psikoloji Servisine başvurulması önerilir. Bu sırada çocuğunuzun kararlara katılımını ve kendi başına sorumluluk almasını desteklemek önem kazanır.

Danışma ve Bilgilendirme

EHK – Üstün Yetenekli Çocukların Anne-Babaları: www.ehk.ch

Üstün Yetenekli Çocuklar için Vakıf: www.hochbegabt.ch

Oturulan yer ve okul için: Sınıf öğretmeni, Okul Müdürlüğü, Okul Psikologluğu Servisi (www.vsa.zh.ch → Gesundheit und Prävention → Schulpsychologische Dienste)

Zürich İlköğretim Müdürlüğü: www.vsa.zh.ch → Schulbetrieb und Unterricht → Begabungs- und Begabtenförderung

Kitaplar

«Begabungs- und Begabtenförderung» adlı kitapçık, 3. band, İlköğretim Yasasının Uygulanması, Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere sunulan olanaklar www.vsa.zh.ch → Schulbetrieb und Unterricht → Begabungs- und Begabtenförderung

Hochbegabte Kinder – ihre Eltern, ihre Lehrer. Ein Ratgeber Webb, J.T., Meckstroth, E.A., Tolan, S.S., Zimet, N.D., Preckel, F. / Bern, 2002. Verlag Hans Huber

Unser Kind ist hochbegabt. Ein Leitfaden für Eltern und Lehrer Mönks,
F.J., Ypenburg, I. / München und Basel, 2000. Ernst Reinhardt Verlag

Mythos Begabung – Vom Potenzial zum Erfolg Stedtnitz, U. / Bern, 2008: Verlag Hans Huber